

ارائه مدل سبک‌های دلبستگی و پیوستگی و انطباق خانواده با دزدگی زناشویی والدین دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری با میانجی‌گری تمایز یافتگی زوجین

اسماعیل صدری دمیرچی^۱، داود فتحی^۲ و منیژه هاشمی مهر^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی ارائه مدل سبک‌های دلبستگی و پیوستگی و انطباق خانواده با دزدگی زناشویی والدین دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری با میانجی‌گری تمایز یافتگی زوجین شهر اردبیل در سال ۱۳۹۷ انجام شد. روش پژوهش همبستگی از نوع تحلیل مسیر بود. از والدین دارای کودک مبتلا به ناتوانی یادگیری، ۲۵۰ والد به روش در دسترس انتخاب و پرسشنامه‌های تمایز یافتگی خود، سبک دلبستگی، پیوستگی و انطباق خانواده و دزدگی زناشویی مورد استفاده قرار گرفت. داده‌ها با نرم‌افزار ایموس و روش آماری تحلیل مسیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها نشان داد که سبک دلبستگی ایمن دارای اثر مثبت و مستقیم و سبک دلبستگی نایمن دارای اثر منفی و مستقیم بر تمایز یافتگی است. همچنین اثر منفی و مستقیم تمایز یافتگی و همبستگی خانواده بر دزدگی زناشویی مورد تأیید قرار گرفت. از بین متغیرهای برونزا، سبک دلبستگی ایمن از طریق تمایز یافتگی قادر به کاهش دزدگی زناشویی شده است، اما سبک دلبستگی نایمن از طریق تمایز یافتگی به افزایش دزدگی زناشویی منجر شده است. نتایج نشان می‌دهد نقش میانجی‌گری تمایز یافتگی در بین سبک‌های دلبستگی و پیوستگی - انطباق خانواده با دزدگی زناشویی والدین دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص از برآزش مطلوبی برخوردار است.

واژه‌های کلیدی: تمایز یافتگی، دلبستگی، پیوستگی - دزدگی، ناتوانی‌های یادگیری

۱- نویسنده‌ی مسئول: دانشیار گروه مشاوره، دانشگاه محقق اردبیلی (e.sadri@uma.ac.ir)

۲- دانشجوی دکتری تخصصی مشاوره، دانشگاه محقق اردبیلی

۳- کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی

تاریخ دریافت: ۹۷/۲/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۷/۹/۱۴

مقدمه

بررسی روابط خانوادگی و عوامل سیستمی مؤثر در سلامت و پویایی دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص^۱ از اهمیت زیادی برخوردار است؛ زیرا مشارکت والدین در آموزش کودکان، می‌تواند خدمات معناداری ایجاد کند و پتانسیل آموزشی را به حداکثر برساند (هیلی و اسلاپ^۲، ۲۰۱۸). ناتوانی یادگیری علاوه بر ایجاد وقفه در فعالیت‌های آموزشی، بر عوامل روانی و رشدی و خانوادگی دانش‌آموزان نیز تأثیر می‌گذارد (مرادی، فتحی، غریب زاده و فائید فر، ۱۳۹۴). در واقع تولد کودکی با ناتوانی یادگیری خاص در خانواده پدیده‌ای چالش‌زا است که می‌تواند با ایجاد ذهنیت‌های نامناسب، رضایت زناشویی زوجین را تحت تأثیر قرار دهد (صدری، انصاری، اسماعیلی و قمی، ۱۳۹۵). دلزدگی زناشویی^۳ یکی از عوامل تهدیدکننده زندگی زناشویی^۴ است که ممکن است در والدین دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص به وجود آید. دلزدگی زناشویی به علت مجموع توقعات غیرمنطقی و غیرواقع بینانه، گذر از هیجانات، بی‌دقتی و بی‌توجه بودن زوجین نسبت به هم و نیازهای همدیگر، بیان نکردن احساسات و نیاز به یکدیگر و فراز و نشیب‌های زندگی بروز می‌کند (پاینز، نل و هممر^۵، ۲۰۱۱). کایزر^۶ (۱۹۹۳) دلزدگی را فقدان^۷ دلبستگی عاطفی می‌داند و سه مرحله برای آن تعریف می‌کند که عبارتند از: ۱) سرخوردگی و ناامیدی؛ این مرحله سرخوردگی از روابط را شامل می‌شود که فرد دلزده نسبت به همسرش در سکوت کامل نشخوار فکری می‌کند، ۲) حس مابین ناامیدی، دلزدگی، خشم و تنفر؛ این مرحله با حس تنفر همراه است و چشم‌پوشی از خطاهای همسر به سختی ممکن می‌شود، ۳) دلسردی و بی-

-
1. special learning disorder
 2. Haley & Allsopp
 3. marital disturbance
 4. marital life
 5. Paienz, nell, & Hmmer
 6. Kayser
 7. loss

تفاوتی؛ فاصله‌گیری عاطفی و جسمی مشخصه آخرین مرحله از فرآیند دلزدگی زناشویی است (به نقل از ساداتی، مهربانی زاده هنرمند و سودانی، ۱۳۹۳). در دلزدگی زناشویی، حالت دردناک فرسودگی جسمی، عاطفی و روانی است و زوج‌های متوقع را متأثر می‌سازد که این حالت زمانی بروز می‌کند که آن‌ها متوجه می‌شوند علی‌رغم تلاش‌شان، رابطه آن‌ها به زندگی معنا نداد و نخواهد داد (عطاری، حسین پور و راهنورد، ۱۳۸۸). دلزدگی دارای علائمی مانند کمبود عمومی اشتیاق^۱، عدم رضایت^۲، فرسودگی عاطفی، بی‌احساسی و کمبود علاقه است (پینس^۳، ۲۰۱۱). به‌طور کلی، دلزدگی زناشویی، کاهش تدریجی دلبستگی عاطفی به همسر است که با احساس بیگانگی، بی‌علاقگی و بی‌تفاوتی به یکدیگر و جایگزینی عواطف منفی به جای عواطف مثبت همراه است (شریفی، کارسولی و بشلیده، ۱۳۹۰). در چنین حالتی زوجین به مرور از هم فاصله می‌گیرند و افکار طلاق^۴، جدایی^۵ و خیانت^۶، در زوجین شکل می‌گیرد (مازارانتانی^۷، ۲۰۱۱).

از آنجایی که دلزدگی زناشویی به کاهش تدریجی دلبستگی عاطفی تعریف می‌شود (کایزر، ۱۹۹۳؛ شریفی و همکاران، ۲۰۱۱)، یکی از عواملی که احتمال می‌رود در دلزدگی زوجین نقش ایفا کند، سبک‌های دلبستگی^۸ است. بالبی^۹ (۱۹۸۰) پژوهش‌های گسترده‌ای درباره مفهوم دلبستگی به عمل آورده است و آن را ارتباط و پیوند روانی پایدار میان دو انسان تعریف کرده است و معتقد است که دلبستگی پیوند عاطفی عمیقی است که با افراد خاصی در زندگی خود داریم و باعث می‌شود وقتی با آن‌ها تعامل برقرار می‌کنیم، لذت ببریم و در مواقع استرس از نزدیکی آن‌ها احساس آرامش کنیم (حیدری، فلاحی و حاجیلو، ۱۳۹۷؛ سیف‌اللهی و حسن زاده،

1. lack of general enthusiasm
2. dissatisfaction
3. Pines
4. divorce
5. seoriation
6. infidelity
7. Mazarantani
8. Attachment styles
9. Bowlby

(۱۳۹۷). وی معتقد است که رابطهٔ کودک با والدین به صورت یک رشته علائم فطری آغاز می‌شود که والدین را به سمت بچه می‌کشاند. به مرور زمان پیوند عاطفی واقعی شکل می‌گیرد و توانایی شناختی و هیجانی جدید و تاریخچه مراقبت صمیمانه و محبت‌آمیز به آن‌ها کمک می‌کند (بالبی، ۱۹۶۹). در واقع سبک‌های دلبستگی از طریق مدل‌های درون کارکردی بر نحوه اسناددهی افراد نسبت به فرآیند ارتباط اثر می‌گذارند و اسنادهای ارتباطی دارای پتانسیل واسطه‌گری بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت رابطه هستند (وسکریچ و دلوی، ۲۰۱۳). تحقیقات نشان می‌دهد که کیفیت رابطهٔ مادر-کودک در دوران کودکی در تحول الگوی عملی و رفتاری در بزرگسالی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و روابط نزدیک و صمیمانه در بزرگسالی نیز تحت تأثیر همین الگوهای عملی قرار می‌گیرد (فنی و نولر، ۱۳۹۰؛ به نقل از خوش‌لهجه صدق و صلیبی، ۱۳۹۴). بالبی و اینسورث (۱۹۷۸) سه سبک دلبستگی ایمن^۲، دلبستگی ناایمن اجتنابی^۳ و دلبستگی ناایمن دوسوگرا^۴ را عنوان کردند. سبک دلبستگی ایمن با ویژگی‌های ارتباطی مثبت شامل صمیمیت و خرسندی، سبک دلبستگی اجتنابی با سطوح پایین‌تری از صمیمیت و تعهد و سبک دلبستگی دوسوگرا با شور و هیجان و دل‌مشغولی در مورد روابط همراه با خرسندی کم، مرتبط است (پیوسته گر و همکاران، ۱۳۹۱). مارش^۵ و همکاران (۲۰۰۳) نشان دادند که دلبستگی ناایمن پیش‌بینی‌کننده مشکلات رفتاری و نشانه‌های رفتار پر خطر در سال‌های بعدی زندگی است. به‌طور کلی، پژوهش‌های اندکی بر روی رابطهٔ سبک دلبستگی و دلزدگی زناشویی انجام شده است. کریم‌زاده (۱۳۹۴) در پژوهشی به این نتیجه رسید که بین سبک دلبستگی ایمن و کیفیت زناشویی رابطهٔ مثبت و بین سبک دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با کیفیت زناشویی رابطهٔ منفی وجود دارد. تافته‌گان (۱۳۹۵) در پژوهشی با هدف بررسی رابطهٔ سبک دلبستگی با دلزدگی زناشویی زنان

1. Weisskirch & Delevi
2. Safe attachment style
3. Avoidant attachment style
4. Ambivalent attachment style
5. Marsh

دارای تعارض زناشویی شهر رشت به این نتیجه رسید که رابطه مثبت و معناداری بین سبک دلبستگی ناایمن و دلزدگی زناشویی وجود دارد، ولی این ارتباط در سبک دلبستگی ایمن و دلزدگی زناشویی منفی و معنادار گزارش شد. همچنین پیشنهاد شد که برای کاهش دلزدگی بهتر است بر روی اصلاح سبک‌های دلبستگی ناایمن زوجین کار کرد. نتایج پژوهش فرامرزی و همکاران (۱۳۹۵) و کریمی، کرمی و دهقان (۱۳۹۳) نیز حاکی از ارتباط مثبت و معنادار سبک‌های دلبستگی ناایمن با دلزدگی زناشویی است.

از متغیرهای دیگری که می‌تواند نقش پیشین برای دلزدگی زناشویی ایفا کند، پیوستگی و انطباق خانواده^۱ است. پیوستگی و انطباق اولین بار در سال ۱۹۷۹ تا سال ۱۹۸۹ توسط السون در الگوی حلقوی پیچیده نظام خانواده^۲ و زوجین عنوان شد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲). شک^۳ (۲۰۰۲) معتقد است که کارکرد خانواده به کیفیت خانواده در سطح سیستمی یا روابط دوتایی اشاره دارد که پیوستگی و انطباق خانواده را در بر می‌گیرد (پورسینا، طهماسبی و صادقی، ۱۳۹۳). منظور از پیوستگی، پیوند و تعهد عاطفی است که اعضای خانواده نسبت به یکدیگر دارند و شامل مؤلفه‌هایی چون رابطه عاطفی، تعامل خانوادگی، روابط پدر و مادر، رابطه فرزند و والدین، مقدار تعامل به لحاظ زمان و مکان، نوع دوست، علائق و در نهایت چگونگی گذراندن اوقات فراغت است، اما انعطاف‌پذیری به میزان تغییرپذیری در نقش‌ها، قوانین، کنترل و انضباط خانواده اشاره دارد که در این بعد تأکید روی ثبات در مقابل تغییر است. در صورت انعطاف‌پذیری در خانواده، مدیریت خانواده به صورت دموکراتیک خواهد بود و همه اعضا در تصمیم‌گیری‌ها شرکت می‌کنند (السون، ۱۹۹۴؛ به نقل از جلالی، احدی و کیامنش، ۱۳۹۵). بخشی پور و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش از رابطه منفی معنادار بین کارکردهای خانوادگی با تعارض زناشویی خبر دادند و خجسته مهر، عباس پور و رجبی (۱۳۸۷) نشان دادند که متأهلین کم‌گذشت دارای پیوستگی و انطباق

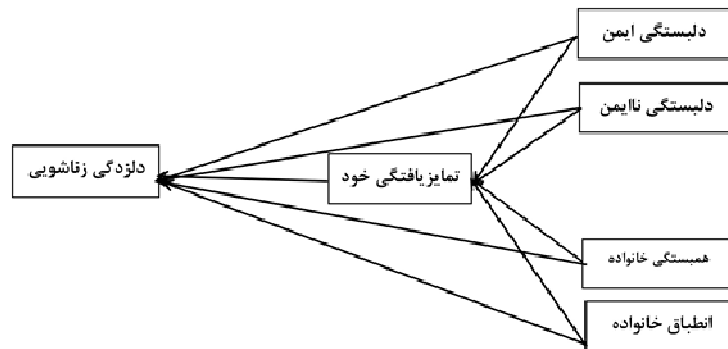
-
1. family affiliation and adaptation
 2. family pattern sophisticated model
 3. Shock

پایینی نسبت به متأهلین پرگذشت هستند. همچنین حسینی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی پیوستگی و انطباق‌پذیری والدین فرزند مبتلا به ناتوانی را مورد بررسی قرار دادند که نتایج نشان داد پیوستگی مادران بیش از پدران و انطباق‌پذیری پدران بیشتر از مادران است و بین پیوستگی و انطباق‌پذیری با وجود فرزند مبتلا به ناتوانی رابطه معناداری یافت نشد.

یکی از متغیرهایی که احتمال می‌رود بین سبک‌های دلبستگی با دلزدگی زناشویی نقش واسطه‌گری ایفا کند، تمایز یافتگی^۱ است. این مفهوم توسط برای اولین توسط بوئن عنوان شد و به نظر بوئن^۲ (۱۹۸۷)، تمایز یافتگی به معنای رسیدن به حدی از استقلال عاطفی است که فرد بتواند در موقعیت‌های عاطفی و هیجانی، بدون غرق شدن در جو عاطفی آن موقعیت‌ها، به صورت عقلانی و خودمختار تصمیم‌گیری کند (یوسفی، امانی و حسینی، ۱۳۹۵). در بررسی تمایز یافتگی دو سطح را می‌توان متصور شد، یکی فرآیندی که در درون رخ می‌دهد که شامل مؤلفه‌های جایگاه من و واکنش‌پذیری عاطفی است و دومی در روابط بین فردی رخ می‌دهد که شامل مؤلفه‌های هم‌آمیختگی با دیگران و گریز عاطفی است (نعیمی و همکاران، ۱۳۹۴). اشخاصی که تمایز یافتگی پایینی دارند کسانی هستند که عقل و عاطفه‌شان چندان در هم آمیخته هست که زندگی‌شان تحت تأثیر اطرافیان‌شان قرار دارد و به سادگی دچار بدکاری می‌شوند (تیموری اسفیچی و همکاران، ۱۳۹۱). افراد دارای تمایز یافتگی بالا کسانی هستند که واکنش هیجانی پایین، توانایی حفظ موضع (من) در روابط^۳، گسلس عاطفی کم^۴، امتزاج کم‌تر^۵ و در طول روز تعارضات بین فردی کم‌تری نسبت به افراد با تمایز یافتگی پایین‌تر دارند (اسکورن، ۲۰۰۹). گیبسون^۶ (۱۹۹۳) معتقد است مفهوم تمایز یافتگی در دیدگاه بوئن پلی است برای فهم وضیت هم-

1. differentiation
2. Bowen
3. ability to maintain my position
4. Low emotional faults
5. Less mixing
6. Gibson

وابستگی (صمدی، ۱۳۹۴). در تمایز یافتگی تعادل ظریف بین استقلال و وابستگی تغییر می‌کند و این متغیر توانایی درگیر شدن و خودتنظیمی احساسی در ارتباط با روابط مهم خود با دیگران را دربر دارد که برای صمیمیت بالا در روابط زناشویی ضروری است (ردیگیوز-گنزالس، ۲۰۱۶). تیمورچی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود نشان دادند که بین تمایز یافتگی خود و سبک‌های دلبستگی اضطرابی رابطه منفی و معنادار و بین تمایز یافتگی با سبک دلبستگی ایمن رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. فرامرزی، فرزادی، عبدالهی و نوروزیان (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و تمایز یافتگی خود با دلزدگی زناشویی به این نتیجه رسیدند که بین این سه متغیر رابطه معناداری وجود دارد و سبک‌های دلبستگی و خرده مقیاس‌های واکنش‌پذیری هیجانی، جایگاه من و گریز هیجانی پیش‌بینی‌کننده معنادار دلزدگی زناشویی هستند. پناباد، عطاری و صادقی (۱۳۹۵) در پژوهشی با هدف بررسی رابطه بین تمایز یافتگی خود و سبک‌های دلبستگی با رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل نتایج نشان داد که بین تمایز یافتگی خود و سبک دلبستگی ایمن با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. عشقی (۱۳۹۴) در پژوهشی باهدف بررسی رابطه تمایز یافتگی خود با دلزدگی زناشویی نشان داد که بین متغیر تمایز یافتگی خود و تمام مؤلفه‌های آن به‌جز مؤلفه جایگاه من با دلزدگی زناشویی همبستگی منفی معنادار وجود داشت و بر اساس رگرسیون چندگانه به روش گام به گام متغیر تمایز یافتگی خود و دو مؤلفه آن (هم‌آمیختگی با دیگران، گریز عاطفی) قادر به پیش‌بینی دلزدگی زناشویی هستند. با این حال نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که تا به حال پژوهشی که به بررسی رابطه این چهار مؤلفه پردازد، یافت نشد. از این رو مهم‌ترین مسأله پژوهش حاضر ارائه مدل سبک‌های دلبستگی و پیوستگی و انطباق خانواده با دلزدگی زناشویی والدین دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری با میانجی‌گری تمایز یافتگی زوجین است. نمودار زیر روابط موجود در مدل پژوهش را نشان می‌دهد.

روش

پژوهش حاضر به روش همبستگی و از نوع تحلیل مسیر است.

جامعه، نمونه، روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش شامل تمام والدین دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص در شهر اردبیل بود و دامنه سنی آزمودنی‌ها از ۲۲ تا ۴۰ است. از کل جامعه والدین دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص، ۲۰۰ والد به روش نمونه‌گیری غیرتصادفی در دسترس بر اساس فرمول کلاین (۲۰۱۱) انتخاب شدند. ملاک ارزیابی و غربال دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص، مصاحبه کلورودو و مصاحبه بالینی بود. پس تشخیص اختلال یادگیری خاص، شماره تلفن والدین دانش‌آموزان گرفته شد و با آن‌ها برای حضور در پژوهش تماس گرفته شد و پس از موافقت پرسشنامه‌ها بین آن‌ها توزیع شد. در حین اجرای پژوهش توضیحات لازم در مورد نحوه پاسخ‌دهی و هدف پژوهش به والدین دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری خاص ارائه شد و با ذکر ملاحظات اخلاقی مبنی بر محرمانه بودن اطلاعات پرسشنامه، به آن‌ها اطمینان داده شد تا صادقانه به پرسش‌ها پاسخ دهند. پس از تکمیل جمع‌آوری شده، با نرم افزار Amos و SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

پرسشنامه سبک‌های دلبستگی: این مقیاس ابتدا در سال ۱۹۹۰ به وسیله کولینز و رید تهیه شد. دارای ۱۸ عبارت در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای است. پرسشنامه سه زیر مقیاس دارد: نزدیکی،

وابستگی واضطراب. آزمودنی‌ها بر مبنای نتایج به دست آمده در یکی از سه گروه دلبستگی ایمن، اضطرابی و اجتنابی جای می‌گیرند. در پژوهش کریمی، کلیمیان و مهدیان (۱۳۹۱) تحلیل عاملی اکتشافی با الگوی مؤلفه‌های اصلی و چرخش ابلیمین مستقیم روی داده‌ها صورت گرفت. به منظور تأثیر متجانس بودن سؤالات این مقیاس از نظر محتوا و ابعاد زیربنایی یک تحلیل عامل تأییدی صورت گرفت. پایایی این آزمون با روش همسانی درونی و از طریق محاسبه آلفای کرونباخ برای عامل‌ها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به ترتیب اضطراب ۰/۷۸، وابستگی ۰/۷۶، نزدیکی ۰/۷۰ و نمره کل ۰/۶۶ گزارش شده است.

دزدگی زناشویی: پرسشنامه دزدگی زناشویی یک ابزار خودسنجی است که توسط پینس (۱۹۹۶) ساخته شد و سه بعد جسمی، عاطفی و روانی را مورد سنجش قرار می‌دهد. این پرسشنامه ۲۱ ماده دارد که ۱۷ ماده آن شامل عبارات‌های منفی مانند خستگی، ناراحتی و بی‌ارزشی و ۴ ماده آن شامل عبارات‌های مثبت مانند خوشحال بودن و پر انرژی بودن است. سؤالات پرسشنامه در یک طیف ۷ گزینه‌ای از هرگز تا همیشه نمره گذاری می‌شوند. پایایی این ابزار به روش آلفای کرونباخ در دامنه بین ۰/۹۱ تا ۰/۹۳ گزارش شد (پینس، ۱۹۹۶). نعیم (۲۰۰۹) در پژوهشی روایی آن را مورد تأیید قرار داد و پایایی این مقیاس را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش کرده است.

پرسشنامه ارزیابی انطباق و پیوستگی خانواده (FACES_III): این مقیاس توسط دیوید اچ. السون، جویس پورتنر و یوآو لای (۱۹۸۵) ساخته شد. از ۴۰ گویه و ۲ خرده مقیاس انسجام (۲۰ سؤال) و انطباق (۲۰ سؤال) تشکیل شده است که به منظور سنجش انطباق و انسجام خانوادگی به کار می‌رود. نمره گذاری پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۵ نقطه‌ای است. نمره گذاری این مقیاس در طیف لیکرتی ۵ گزینه‌ای (۱ تقریباً هیچ وقت و ۵ تقریباً همیشه) است و نمره بالا در این مقیاس نشانگر عملکرد خوب خانواده است. السون و همکاران (۱۹۸۵) اعتبار پیوستگی و انطباق را به ترتیب با آلفای کرونباخ ۰/۷۷ و ۰/۶۲ گزارش کردند. پژوهش خجسته مهر و همکاران (۱۳۸۷) روایی این پژوهش را مورد تأیید قرار دادند و آلفای کرونباخ برای پیوستگی را ۰/۸۳ و برای

انطباق ۰/۹۰ و برای کل آزمون ۰/۹۵ به دست آمده است.

پرسشنامه تمایز خود اسکورون: این پرسشنامه توسط اسکورن (۲۰۰۰) ساخته شده و برای سنجش میزان تمایز یافتگی زوج‌ها به کار می‌رود. پرسشنامه تمایز یافتگی ۴۵ سؤال دارد که پاسخ‌دهی به پرسش‌ها با مقیاس ۶ گزینه‌ای لیکرتی انجام می‌شود. نمره بالا به معنای تمایز یافتگی و نمره پایین به معنای تمایز نیافتگی است. این پرسشنامه چهار خورده مقیاس دارد که اسکورون و فرید لندر (۱۹۹۸) همبستگی درونی پرسش‌ها را با الفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۸ به دست آورده است. علیکی و نظری (۱۳۸۷) روایی این پرسشنامه را در ایران به روش تحلیل عاملی مورد تأیید قرار دادند و ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه برای کل پرسشنامه تمایز یافتگی خود ۰/۸۱ به دست آوردند.

نتایج

قبل از بررسی فرضیه‌ها، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین و انحراف معیارها متغیرها بررسی شد و به منظور بررسی رابطه ساده بین متغیرهای پژوهش، همبستگی متغیرها محاسبه گردید و نشان داد که همبستگی بین متغیرها در اغلب موارد معنادار هستند. از این رو امکان بررسی مدل فراهم است.

جدول ۱. ماتریس همبستگی میان متغیرهای پژوهش

	۶	۵	۴	۳	۲	۱	SD	M	
دلستگی ایمن						۱	۳/۸۴	۱۹/۴۱	دلستگی ایمن
دلستگی نایمن					۱	-۰/۵۱**	۴/۵۱	۳۴/۶۳	دلستگی نایمن
همبستگی خانواده				۱	-۰/۳۷	۰/۰۹	۸/۵۰	۶۸/۵۹	همبستگی خانواده
انطاق خانواده			۱	۰/۲۳	-۰/۰۲	۰/۰۴	۷/۲۱	۵۲/۴۸	انطاق خانواده
تمایز یافتگی خود		۱	۰/۰۳	**۰/۳۱	**۰/۴۳	**۰/۳۹	۱۳/۱۱	۱۶۷/۴۱	تمایز یافتگی خود
دلزدگی زناشویی	۱	**۰/۴۴	*۰/۱۵	-۰/۳۶**	۰/۳۱**	**۰/۲۵-	۸/۳۷	۷۴/۷۶	دلزدگی زناشویی

*=P<۰/۰۵ **=P<۰/۰۱

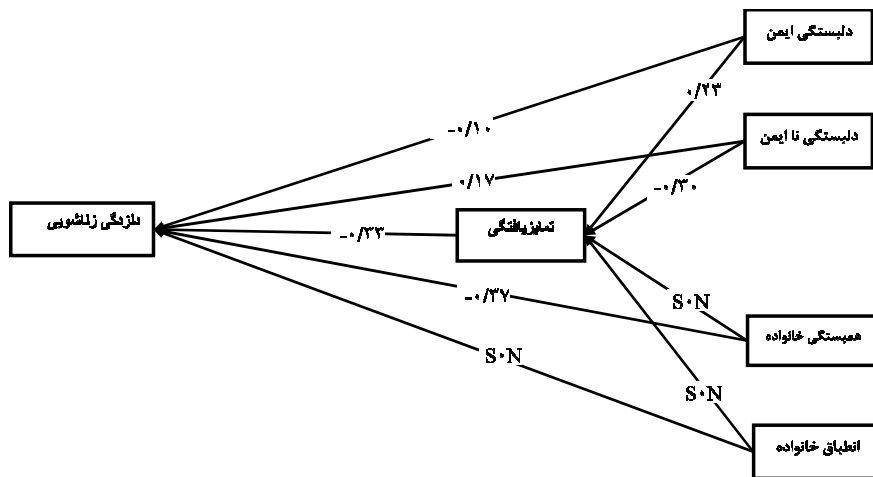
ارائه مدل سبک‌های دلبستگی و پیوستگی و انطباق خانواده با دلزدگی زناشویی والدین دانش‌آموزان...

در یافته‌های مربوط به برازش مدل، ابتدا نتایج شاخص‌های برازش مدل (بعد از اصلاح) در جدول ۲ نشان داده شده است. مدل نتایج به دست آمده، می‌توان گفت مدل از برازش خوبی برخوردار است و هم شاخص‌های مطلق و هم شاخص‌های تطبیقی به حد مطلوب رسیده‌اند.

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل

شاخص	X ² /df	GFI	NFI	IFI	CFI	RMSEA
	۰/۳۶	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۵

در پاسخ به سؤال پژوهش مبنی بر این که «آیا تمایز یافتگی نقش واسطه‌ای در ارتباط میان سبک‌های دلبستگی و پیوستگی و انطباق خانواده با دلزدگی زناشویی ایفا می‌کند؟»، نتایج پژوهش نشان داد تمایز یافتگی دارای نقش واسطه‌گری در مدل پژوهشی بود. نتایج دقیق حاصل از فرضیه پژوهش در شکل ۲ آورده شده است.

شکل ۲. ضرایب استاندارد مدل مفهومی پژوهش

جدول ۳. ضرایب مسیرهای مستقیم موجود در مدل

P	C.R	S.E	مقدار استاندارد	مقدار برآورد	مسیر
۰/۰۱	۵/۷۷	۰/۰۸	۰/۲۳	۰/۴۹	دلبستگی ایمن بر تمایز یافتگی خود
۰/۰۱	۵/۱۸	۰/۰۷	-۰/۳۰	۰/۴۱	دلبستگی نایمن بر تمایز یافتگی خود
۰/۰۰۱	-۳/۸۳	۰/۰۷۳	-۰/۳۳	۰/۲۸	تمایز یافتگی خود بر دزدگی زناشویی
۰/۰۵	-۲/۱۰	۰/۱۰	-۰/۱۰	۰/۲۱	دلبستگی ایمن بر دزدگی زناشویی
۰/۰۵	۲/۱۱	۰/۰۹	۰/۱۷	۰/۱۹	دلبستگی نایمن بر دزدگی زناشویی
۰/۰۰۱	-۵/۲	۰/۰۵	-۰/۳۷	۰/۲۵	همبستگی خانواده بر دزدگی زناشویی

همان‌گونه که نتایج شکل ۲ و همچنین جدول ۳ نشان می‌دهند، سبک دلبستگی ایمن ($\beta=0/23$) و $P<0/01$ دارای اثر مثبت و مستقیم و سبک دلبستگی نایمن ($\beta=-0/30$) و $P<0/01$ دارای اثر منفی و مستقیم بر تمایز یافتگی است. همچنین سبک دلبستگی ایمن ($\beta=-0/10$) و $P<0/05$ دارای اثر منفی و مستقیم و سبک دلبستگی نایمن ($\beta=0/17$) و $P<0/05$ دارای اثر مثبت و مستقیم بر دزدگی زناشویی است. اثر منفی و مستقیم تمایز یافتگی ($\beta=-0/33$) و $P<0/001$ و همبستگی خانواده ($\beta=-0/37$) و $P<0/001$ بر دزدگی زناشویی نیز مورد تأیید قرار گرفت. اثر مستقیم دیگر متغیرها مورد تأیید قرار نگرفته است. به‌منظور بررسی سهم واسطه‌گری تمایز یافتگی در رابطه بین ابعاد سبک‌های دلبستگی، پیوستگی و انطباق و دزدگی زناشویی، از دستور بوت‌استرپ استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ آورده شده است:

جدول ۴. برآورد مسیرهای غیرمستقیم موجود در مدل با استفاده از بوت‌استرپ

معناداری	حد پائین	حد بالا	مقدار برآورد	متغیر	
				متغیر پیشین	متغیر واسطه
۰/۰۱	-۰/۰۲	۰/۳۵	۰/۳۵	دلبستگی ایمن	دزدگی زناشویی
۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۲۲	۰/۱۲	دلبستگی نایمن	دزدگی زناشویی

همان‌گونه که مشاهده می‌شود از بین متغیرهای برونزا، سبک دلبستگی ایمن از طریق تمایز یافتگی قادر به کاهش دلزدگی زناشویی شده است، اما سبک دلبستگی ناایمن از طریق تمایز یافتگی به افزایش دلزدگی زناشویی منجر شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش میانجی‌گری تمایز یافتگی در بین سبک‌های دلبستگی و پیوستگی - انطباق خانواده با دلزدگی زناشویی والدین دانش‌آموز دارای اختلال یادگیری خاص انجام شد و نتایج نشان داد همبستگی خانواده و تمایز یافتگی خود بر دلزدگی زناشویی که اثر منفی و مستقیم دارد، اما اثرات مستقیم سبک دلبستگی ایمن، سبک دلبستگی ناایمن و انطباق خانواده بر دلزدگی زناشویی مورد تأیید قرار نگرفت. همچنین از بین متغیرهای برونزا، سبک دلبستگی ایمن از طریق تمایز یافتگی قادر به کاهش دلزدگی زناشویی و سبک دلبستگی ناایمن از طریق تمایز یافتگی به افزایش دلزدگی زناشویی منجر شده است.

نتایج از سویی حاکی از اثر منفی و مستقیم همبستگی خانواده بر میزان دلزدگی زناشویی زوجین دارای فرزند مبتلا به اختلال یادگیری خاص است، از سوی دیگر؛ اثر مستقیم انطباق خانواده بر میزان دلزدگی زناشویی زوجین دارای فرزند مبتلا به اختلال یادگیری خاص مورد تأیید قرار نگرفت. این نتایج با نتایج بخشی پور و همکاران (۱۳۹۱)، خجسته مهر و همکاران (۱۳۸۷) و حسینی و همکاران (۱۳۹۲) است. همبستگی خانواده به معنای وجود پیوند عاطفی بین اعضاست و در جهتی مغایر با دلزدگی زناشویی قرار خواهد گرفت؛ لذا ماهیت این دو متغیر در تقابل هم خواهد بود. همبستگی خانواده نشان از کارکرد مثبت، حمایت اعضا از یکدیگر، روابط صمیمی و نزدیک است؛ بنابراین، با توجه به ماهیت این دو متغیر به نظر منطقی می‌رسد که اثر مستقیم و معکوس همبستگی خانواده بر میزان دلزدگی زناشویی زوجین دارای فرزند مبتلا به اختلال یادگیری خاص مورد تأیید قرار گیرد. انطباق خانواده به میزان تغییرپذیری در نقش‌ها، قوانین،

کنترل و انضباط خانواده اشاره دارد که در این بعد تأکید روی ثبات در مقابل تغییر است. در سیستم خانواده‌های بسته عموماً در برابر تغییرات مقاوت‌هایی خواهند داشت که این امر خود می‌تواند به تعارض و در صورت مداومت به دلزدگی زناشویی زوجین بیانجامد. از سویی بافت فرهنگی سنتی اردبیل و فرهنگ حاکم بر این بافت، می‌تواند مؤلفه‌هایی با خود به همراه داشته باشد که ارتباط معناداری بین انطباق خانواده و میزان دلزدگی زناشویی زوجین دارای دانش‌آموز با-اختلال یادگیری خاص نشان ندهد.

یافته‌ها حاکی از اثر منفی و مستقیم تمایز یافتگی بر دلزدگی زناشویی است. این نتایج با نتایج تافته گان (۱۳۹۵)، فرامرزی و همکاران (۱۳۹۵)، کریمی و همکاران (۱۳۹۳) و کریم زاده (۱۳۹۴) همسو است. هیل^۱ (۲۰۰۵)، اسکورن و دندی^۲ (۲۰۰۴) در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که زوج‌های با سطح تمایز یافتگی بالا، سازش یافتگی زناشویی بیشتری دارند. تمایز یافتگی سازه ارزشمندی در روابط زوجین به حساب می‌آید که بوئن (۱۹۸۷) آن را رسیدن به استقلال عاطفی می‌داند و بر اهمیت آن در زوجین تأکید می‌کند. در واقع افراد تمایز یافته با حفظ رابطه احساسی توان تصمیم مستقلانه را خواهند داشت و کمتر تحت تأثیر آموزه‌های ناکارآمد خانواده مبدأ قرار دارند. این افراد توانایی تنظیم ارتباط عاطفی و رفتار مستقلانه را دارند و می‌توانند با مدیریت احساسات از فقدان تدریجی دلبستگی عاطفی جلوگیری کنند. به عبارتی دیگر تمایز-یافتگی بینشی احساسی است که با پختگی هیجانی همراه است و می‌تواند از اختلال ارتباط و دلزدگی زوجین جلوگیری کند؛ بنابراین، با توجه به ماهیت تمایز یافتگی در مدیریت احساسات و تعارضات به نظر منطقی می‌رسد که تمایز یافتگی از اثر منفی و مستقیمی بر دلزدگی زناشویی داشته باشد.

یافته‌های اصلی این پژوهش نشان می‌دهد که از بین متغیرهای برونزا، سبک دلبستگی ایمن از طریق تمایز یافتگی قادر به کاهش دلزدگی زناشویی و سبک دلبستگی نایمن از طریق تمایز یافتگی

1. Hill
2. Skowron & Dandy

به افزایش دلزدگی زناشویی منجر شده است. تاکنون هیچ پژوهشی اثر غیرمستقیم دلبستگی ایمن و نایمن بر دلزدگی زناشویی با نقش واسطه‌گری تمایز یافتگی را مورد بررسی قرار نداده است، ولی با توجه به پژوهش‌های تیمورچی و همکاران (۱۳۹۱)، فرامرزی و همکاران (۱۳۹۵) پناباد و همکاران (۱۳۹۵) مبنی بر اثر مستقیم سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن با تمایز یافتگی و پژوهش تافه‌گان (۱۳۹۵)، فرامرزی و همکاران (۱۳۹۵)، کریمی و همکاران (۱۳۹۳) و کریم‌زاده (۱۳۹۴) مبنی بر اثر مستقیم سبک‌های دلبستگی ایمن و نایمن با دلزدگی زناشویی می‌توان این یافته را تبیین کرد. به‌طور کلی، پژوهش نشان داد که تمایز یافتگی از یک سو به کاهش اثر سبک دلبستگی ایمن بر دلزدگی زناشویی کمک کرده است و از سوی دیگر به قوی‌تر شدن رابطه بین سبک دلبستگی نایمن و با دلزدگی زناشویی منجر شده است. در واقع افراد تمایز یافته می‌توانند مسئولیت خود را بدون نیاز به عقب‌نشینی از خانواده در طول دوره‌های زمان داشته باشند (پاپرو^۱، ۲۰۱۴). تمایز یافتگی تعادلی است که فرد بین دو نیروی با هم بودن و فردیت برقرار می‌کند و حاصل آن ایجاد توازن بین حفظ استقلال و تداوم ارتباط با افراد مهم زندگی است (متیارد، اندرسون و مارکس^۲، ۲۰۱۱). بنابر نظریه بالبی، نوع و تداوم دلبستگی ما با افراد مهم زندگی، وابسته به سبک دلبستگی اولیه است. افراد دارای سبک دلبستگی نایمن بنا بر احساس عدم امنیت ناشی از تجارب اولیه، اجتناب و تردید را در ارتباط کنونی تجربه می‌کنند؛ به عبارتی، با مشکل تفکیک هیجان احساسی از تفکر روبه‌رو هستند که همان‌طور اثر مثبت و مستقیم سبک دلبستگی نایمن با دلزدگی زناشویی مورد تأیید قرار گرفت، دلزدگی زناشویی را افزایش خواهد داد؛ لذا، تمایز یافتگی به عنوان مؤلفه‌ای اثرگذار در تفکیک هیجان‌ات مربوط به خانواده مبدأ و همچنین تفکیک تفکر از احساس، به عنوان تعدیل‌گر بین دلبستگی ایمن و نایمن با دلزدگی زناشویی عمل می‌کند و اثرات نایمن دلبستگی اولیه را کاهش و اثرات ایمن دلبستگی اولیه را افزایش خواهد داد. بنابراین، با توجه به ماهیت سبک دلبستگی اولیه با دلبستگی در سال‌های بزرگسالی و نقش

1. Papero
2. Meteyard, Andersen & Marx

تمایز یافتگی در تفکیک احساسات و هیجانات از تفکر، به نظر منطقی به نظر می‌رسد که سبک دلبستگی ایمن از طریق تمایز یافتگی قادر به کاهش دلزدگی زناشویی و اثرات سبک دلبستگی ناایمن از طریق تمایز یافتگی بر دلزدگی زناشویی تعدیل شود.

از لحاظ ارزش عملی، اطلاعات حاصل از مطالعه حاضر می‌تواند برای ارتقاء تعاملات خانوادگی دانش‌آموز دارای اختلال یادگیری خاص توسط دستگاه مرتبط با نظام سلامت خانواده، مشاوران، روان‌شناسان، مددکاران و پژوهشگران این حوزه مورد استفاده قرار گیرد. در خصوص محدودیت‌های پژوهش، نخست باید به این نکته توجه کرد که در استنباط علمی از نتایج باید جوانب احتیاط را رعایت کرد و دوم این که متغیرهای مداخله‌گر جمعیت شناختی نظیر وضعیت اقتصادی-اجتماعی و متغیرهای شخصیتی و تاریخیچه زندگی در دلزدگی زناشویی نقش مهمی دارند که در این پژوهش کنترل نشده‌اند که پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی نقش این متغیرها به عنوان تعدیل‌گر مورد بررسی قرار گیرد. از طرفی نتایج پژوهش نشان می‌دهد تمایز یافتگی نقش تعدیل‌گری در ارتباط بین سبک‌های دلبستگی و دلزدگی زناشویی دارد که پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی تأثیر ابعاد این متغیر بر دلزدگی زناشویی و دلزدگی زناشویی مفصل‌تر مورد بررسی قرار گیرد. همچنین، شیوه‌ی اساسی جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش مبتنی بر پرسشنامه بود، گرچه چنین شیوه‌ای در بیشتر پژوهش‌ها غالب است، ولی پیشنهاد می‌شود اطلاعات هر متغیر با استفاده از چند روش مختلف جمع‌آوری گردد تا نتایج به‌دست آمده با اطمینان بیشتر مورد استفاده و تعمیم‌دهی قرار گیرد.

منابع

اصلانی، خالد؛ عبدالهی، نیره و امان‌الهی، عباس (۱۳۹۴). رابطه‌ی تعهد زناشویی با سبک دلبستگی و تمایز یافتگی خود. دومین همایش ملی راهکارهای توسعه و ترویج علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره و آموزش در ایران.

پناباد، سیمین؛ عطاری، یوسفعلی و صادقی، عباس (۱۳۹۵). رابطه بین تمایز یافتگی خود، نگرش مذهبی و سبک‌های دلبستگی با رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی شهر اهواز. کنفرانس ملی دانش و فناوری روانشناسی، علوم تربیتی و جامع روانشناسی ایران.

پورسینا، زهرا؛ طهماسیان، کارینه و صادقی، منصوره السادات (۱۳۹۳). نقش واسطه‌ای ایمنی هیجانی در رابطه بین کارکرد خانواده و مشکلات رفتاری کودک. روانشناسی خانواده، ۱(۲)، ۶۹-۷۸.

تاجری، بیوک و بحیرایی، احمد رضا (۱۳۸۷). بررسی رابطه استرس، نگرش مذهبی و آگاهی با پذیرش کودکان پسر کم توان ذهنی در مادران. پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، ۸(۲)، ۲۰۵-۲۲۴.

تافته گان، فاطمه و کیامرثی، آذر (۱۳۹۵). رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک دلبستگی با دلزدگی زناشویی زنان دارای تعارض زناشویی شهر رشت. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد واحد رشت.

تیموری آسفیچی، علی؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و بخشایش، رضا (۱۳۹۱). پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و خودتمایزسازی. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۸(۳۲)، ۴۴۱-۴۶۳.

جلالی، ایران؛ احدی، حسن و کیامنش، علیرضا (۱۳۹۵). بررسی تأثیر آموزش خانواده مبتنی بر رویکرد اولسون بر بهبود انطباق و انسجام خانواده. روش‌ها و مدل‌های روانشناختی، ۷(۲۴)، ۱-۲۲.

حیدری، فاضله؛ فلاحی، وحید و حاجیلو، جلیل (۱۳۹۷). نقش شیوه‌های فرزندپروری و سبک‌های دلبستگی در پیش‌بینی سازگاری دانش‌آموزان با مدرسه. مجله‌ی روان‌شناسی مدرسه، ۷(۱)، ۱۳۸-۱۵۱.

حسینی، میمنت؛ قاسمی، سعید؛ علوی مجد، حمید؛ منوچهری، هومان؛ حیدری ممقانی، جعفرعلی و نوروزی، زهرا (۱۳۹۲). عملکرد و ساختار خانوادگی والدین دارای فرزند پسر مبتلا به ناتوانی بر اساس الگوی حلقوی پیچیده در شهر تهران. مجله مطالعات ناتوانی، ۳(۲)، ۲۳-۳۳.

خجسته مهر، رضا؛ احمدی میلادی، منیژه و سودانی، منصور (۱۳۹۳). نقش تعدیل‌کننده تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی ناایمن و صمیمیت زناشویی. روانشناسی معاصر، ۹(۱)، ۴۳-۵۴.

خجسته مهر، رضا؛ عباس پور، ذبیح‌اله و رجبی، رضا (۱۳۸۷). مقایسه پیوستگی، انطباق‌پذیری، سطح ارتباط و رضایت زناشویی در متأهلین پرگذشت و کم‌گذشت اداره‌های دولتی شهر اهواز. مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، ۱۵(۱)، ۱۷۹-۱۹۴.

خوش لهجه صدق، مریم و صلیبی، ژانست (۱۳۹۴). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و سلامت عمومی با رضایتمندی زناشویی در کارکنان زن متأهل دانشگاه تربیت مدرس. *جامعه پژوهی فرهنگی*، ۶(۱)، ۷۵-۱۰۷.

ساداتی، سیداحسان؛ مهربانی زاده هنرمند، مهناز و سودانی، منصور (۱۳۹۳). رابطه علی تمایز یافتگی، نوروژگرای و بخشندگی با دلزدگی زناشویی با واسطه تعارض زناشویی. *مجله روانشناسی خانواده*، ۲(۱)، ۵۵-۶۸.

سامی، عباس؛ نظری، علی محمد؛ محسن زاده، فرشاد و طاهری، مهدی (۱۳۹۳) در پژوهشی با هدف رابطه چندگانه سبک دلبستگی، ابعاد شخصیت و رضایت زناشویی با پیمان شکنی زناشویی. *مجله تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۳(۳)، ۳۷۶-۳۸۷.

سیف الهی، ناصر و حسن زاده، تورج. (۱۳۹۷). بررسی اثر سبک‌های دلبستگی بر اعتیاد به کار و درگیر شدن در کار. *مجله روان‌شناسی مدرسه*، ۷(۳)، ۱۰۴-۱۲۰.

سپهوند، تورج؛ رسول زاده طباطبایی، سید کاظم؛ بشارت، علی و علپاری، عباسعلی (۱۳۹۳). مقایسه زوج درمانگری تلفیقی مبتنی بر خود تنظیم‌گری-دلبستگی با مدل غنی سازی زناشویی انریچ در افزایش رضایت زناشویی و بهزیستی روانشناختی زوجین. *روانشناسی معاصر*، ۹(۱)، ۵۵-۷۰.

شریفی، مرضیه؛ کارسولی، سلیمان و بشلیده، کیومرث (۱۳۹۰). اثربخشی بازآموزی اسنادی در کاهش فرسودگی زناشویی و احتمال وقوع طلاق در زوجین متقاضی طلاق. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱(۲)، ۲۱۲-۲۲۵.

شریفیان، مهناز؛ دبیرمقدم، مهتاب؛ حسن زاده پشنگ، سمیرا و صفاریان، مجید (۱۳۹۳). بررسی اثربخشی آموزش برنامه ارتباط زوج‌ها بر کیفیت زندگی و صمیمیت زناشویی زنان ناراضی از زندگی زناشویی شهر تهران. *مطالعات روانشناختی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی الزهراء*، ۱۰(۳)، ۴۷-۷۸.

صدری دیمرچی، اسماعیل؛ انصاری، محمد؛ اسماعیلی قاضی ولوئی و قمی، میلاد (۱۳۹۵). مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی در مادران کودکان دارای اختلال یادگیری خاص و مادران کودکان عادی. *مجله ی ناتوانی‌های یادگیری*، ۶(۱)، ۸۰-۹۹.

- صمدی، مهران (۱۳۹۴). رابطه‌ی تمایز یافتگی خود، سبک‌های دلبستگی و هوش هیجانی با رضایت زناشویی همسران سازگار و ناسازگار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه محقق اردبیلی.
- عشقی، علی (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی سرسختی روانشناختی، تمایز یافتگی خود با دلزدگی زناشویی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه بجنورد.
- عطاری، یوسفعلی؛ حسین پور، محمد و رهنورد، سیما (۱۳۸۸). اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی به شیوه برنامه ارتباطی زوجین بر کاهش دلزدگی زناشویی زوجین. *اندیشه و رفتار*، ۴(۱۴)، ۲۷-۳۴.
- فرامرزی، حمید؛ فاطمه فرزادی؛ نیره عبدالهی و نوروزیان، مسلم (۱۳۹۵). رابطه‌ی سبک‌های دلبستگی و مؤلفه‌های تمایز یافتگی خود با دلزدگی زناشویی کارکنان متاهل دانشگاه شهید چمران اهواز، چهارمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی.
- کریمی، پروانه؛ کرمی، جهانگیر و دهقان، فاطمه (۱۳۹۳). رابطه‌ی سبک‌های دلبستگی و سبک‌های حل تعارض با فرسودگی زناشویی کارکنان متاهل. *زن و جامعه (جامعه‌شناسی زنان)*، ۵(۴)، ۵۳-۷۰.
- مرادی، مسعود؛ فتحی، داود؛ غریب‌زاده، رامین و فائید فر، زیبا (۱۳۹۴). مقایسه فرسودگی تحصیلی، اهمالکاری تحصیلی و احساس تنهایی در دانش‌آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری. *مجله پزشکی ارومیه*، ۲۷(۳)، ۲۴۸-۲۵۶.
- مهدی پور، بازکیایی، مونا و صداقتی فرد، مجتبی (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی بین رضایت زناشویی و صمیمیت زوجین با سازگاری در خانه. *فصلنامه روانشناسی تحلیلی-شناختی*، ۶(۲۲)، ۲۱-۳۱.
- میکائیلی منیع، فرزانه (۱۳۸۸). مقایسه بهزیستی روان‌شناختی مادران دانش‌آموزان دبستانی دارای کم‌توان ذهنی و عادی. *تعلیم و تربیت استثنایی*، ۸(۱)، ۵۳-۶۸.
- نریمانی، محمد؛ رضا آقا محمدیان، حمید و رجبی، سوران (۱۳۸۶). مقایسه سلامت روانی مادران کودکان استثنایی با سلامت روانی مادران کودکان عادی. *فصلنامه اصول بهداشت روانی*، ۹(۳۳ و ۳۴)، ۲۴-۱۵.
- نعیمی، قادر؛ پیرساقی، فهیمه و عربزاده، مهدی (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی ساختاری سلامت خانواده اصلی، طرحواره هیجانی، نظم دهی هیجان با رغبت به ازدواج در دانشجویان با نقش واسطه‌گری تمایز یافتگی خود. *فصلنامه فرهنگی-تربیتی زنان و خانواده*، ۱۰(۲۳)، ۴۳-۶۴.

- یوسفی، ناصر؛ امانی، احمد و حسینی، صالح. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و اضطراب امتحان، با نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی در دانش آموزان. مجله‌ی روان شناسی مدرسه، ۵(۴)، ۵۲-۷۴.
- یا قوتیان، محمود؛ سلیمانیان، علی اکبر و بخشی، مریم (۱۳۹۴). اثربخشی غنی سازی ارتباط بر کاهش دزدگی والدین کودکان آسیب دیده بینایی. *تعلیم و تربیت استثنایی*، ۱۵(۵)، ۲۹-۳۴.
- Aslani, K., Abdollahi, N. & AmanElahi, A (2015). The Relationship between Marital Commitment and Attachment Style. Second National Conference on Strategies for Development and Promotion of Educational Sciences, Psychology, Counseling and Education in Iran. (Persian).
- Attari, Y., Hosseinpour, M. & Tavvardord, S. (2009). The Effectiveness of Couples Communication Program Training on Reducing Marital Failure. *Thought and Behavior*; 4 (14): 27-34. (Persian).
- Arnaud, C., White-Koning, M., Michelsen, S. I., Parkes, J., Parkinson, K., Thyen, U. et al. (2008). Parent-Reported Quality of Life of Children With Cerebral Palsy in Europe. *Pediatrics*, 121(1),54-64 .
- Biadisy-Ashkar, A. & Peleg, O. (2013). The relationship between differentiation of self and satisfaction with life amongst Israeli women: A cross cultural perspective. *Health*, 5(9), 720-726.
- Baker, R. (2001). An emotional processing model for counselling and psychotherapy: A way forward. *Counselling in Practice*, 7(1), 8-11.
- Bowlby, J (1973). Attachment and loss: Vol.2. Separation, anxiety and anger. New York: basic books.
- Bowlby, J. (1969). Attachment and loss, Vol.1. Attachment. New York: Basic Books.
- Bowlby, J (1980). Attachment and loss: Vol.3. loss. New York: basic books
- Bagarozzi, D. A. (2001). Enhancing intimacy in marriage, Branner-Rouledye, Tylor & Forancis group.
- Feeney, J. A., Noller, P. & Patty, J. (1999). Adolescents' Interactions with the Opposite Sex: Influence of Attachment Style and Gender." *Journal of Adolescence* 16:169-186
- Ellis, B. J. (1992). The evolution of sex attraction: Evolution mechanisms in women. In *The Addapted*
- Gabelman, E. (2012). The effects of locus of control and differentiation of self on relationship satisfaction (Doctoral dissertation, The Ohio State University.)
- Gouin, J. P., Glaser, R., Loving, T. J., Malarkey, W. B., Stowell, J., Houts, C. & Kiecolt-Glaser, J. K. (2009). Attachment avoidance predicts inflammatory responses to marital conflict. *Brain, behavior, and immunity*, 23(7), 898-904.
- Haley, K. & Allsopp, D. (2018). Advocating for students with learning and behavior challenges: Insights from teachers who are also parents. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 63(1), 24-31.

- Heidari, F., Fallahi, V., Hajiloo, J. (2018). The role of parenting and attachment styles in predicting the students' adjustment to school. *Journal of School Psychology*, 7(1), 138-151. (Persian).
- Hirschberger, G., Srivastava, S., Marsh, P., Cowan, C. P. & Cowan, P. A. (2009). Attachment, marital satisfaction, and divorce during the first fifteen years of parenthood. *Personal Relationships*, 16(3), 401-420.
- Karimi, P., Karami, J & Dehghan, F. (2014). Investigating the Relationship between Attachment Style and Conflict Resolution Styles with Married Burnout in Married Staff. *Journal of Women and Society*; 5 (4): 53-70. (Persian).
- Kayser, K. & Rao, S. S. (2013). Process of disaffection in relationship breakdown. In *Handbook of divorce and relationship dissolution* (pp. 217-238). Psychology Press.
- Khojasteh Mehr, R., Abbaspour, Z. & Rajabi, R. (2008). Comparison of Cohesion, Adaptability, Level of Relationship and Marital Satisfaction in Long and Short Married Government Offices in Ahvaz. *Journal of Educational Sciences and Psychology*, 15 (1): 179-194. (Persian).
- Khosh lahge Sedgh, M. & Salibi, J. (2015). Investigating the Relationship between Attachment Styles and General Health with Marital Satisfaction in Married Female Personnel at Tarbiat Modarres University. *Cultural Research Community*; 6 (1): 10-75. (Persian).
- Eshghi, A. (2015). The relationship between psychological hardiness, self-differentiation and marital distress. M.Sc. Bojnourd University. (Persian).
- Faramarzi, H., Farzadi Abdollahi, N. & Norouzian, M. (2011). The Relationship between Attachment Styles and Self-Differentiation Components with Marital Despair of Married Personnel of Shahid Chamran University of Ahvaz, 4th National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology. (Persian).
- Lavner, J. A., Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (2016). Does couples' communication predict marital satisfaction, or does marital satisfaction predict communication? *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- Marsh, P., McFarland, F. C., Allen, J. P., Mcelhaney, K. B. & Land, D. (2003). Attachment, autonomy, and multifinality in adolescent internalizing and risky behavioral symptoms. *Development and Psychopathology*, 15(2), 451-467.
- Mehdi Pour, M. (2015) Investigating the Relationship between Marital Satisfaction and Couples' Intimacy with Home Adjustment. *Journal of Oncology-Cognitive Psychology*; 6 (22): 21-31. (Persian).
- Mikaeil Mani, F. (2009). Comparison of psychological well-being of mothers of elementary school students with intellectual disabilities. *Exceptional Education & Training*; 8 (1): 53-68. (Persian).
- Moradi, M., Fathi, D., Gharibzadeh, R. & Fayedifar, Z. (2015). Comparison of academic burnout, academic procrastination and loneliness in students with and without learning disabilities. *Urmia Medical Journal*, 27 (3), 248-256. (Persian).
- Muraru, A. A. & Turliuc, M. N. (2012). Family-of-origin, romantic attachment, and marital adjustment: a path analysis model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 33, 90-94.

- Narimani, M., Agha Mohammadian, H. & Rajabi, S. (2007). Comparison of Mental Health of Exceptional Children with Mental Health of Mothers of Normal Children. *Journal of Mental Health Principles* 9 (33 & 34): 24-15. (Persian).
- Naimi, Gh., Pirsaghi, F. & Arabzadeh, M. (2015). Investigating the Structural Relationship between Principal Family Health, Emotional Schema, Emotion Regulation, and Reluctance to Marry in Students with the Mediating Role of Self-differentiation. *Women and Family Cultural-Educational Quarterly*. 10 (23): 43-64. (Persian).
- Gupta, A. & Singhal, N. (2004). Positive perceptions in parents of children with disabilities. *Asia Jalali, I, Ahadi, H, & Kiamansh, A.* (2016). The effect of family education based on Olson's approach on improving family cohesion and cohesion. *Psychological methods and models*. 7 (24): 1-22.
- Hosseini, M., Ghasemi, S., Alavi Majd., H, Manouchehri, H., Heydari, M., Jafar, A. & Norouzi, Z. (2013). Functionality and Family Structure of Parents with Disabled Son Based on Complex Circular Pattern in Tehran. *Journal of Disability Studies*, 2 (2): 23-33. *Pacific Disability Rehabilitation Journal*, 15(1), 22-35. (Persian).
- Ogeston, P., Mackintosh, V. & Myers, J. (2011), Hope and worry in mothers of children with an autism spectrum disorder or Down syndrome. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5(4), 1378-1384.
- Panabad, S., Attari, Y. & Sadeghi, A. (2016). The Relationship between Self-differentiation, Religious Attitude and Attachment Styles with Marital Satisfaction in Married Students of Islamic Azad University of Ahvaz. *National Conference on Science and Technology of Psychology, Educational Sciences and Comprehensive Psychology of Iran*.
- Poursina, Z., Tahmassian, K. & Sadeghi, M. (2014). The mediating role of emotional immunity in the relationship between family functioning and child behavioral problems. *Family Psychology*, 1 (2): 69-78.
- Pines, A. M., Neal, M. B., Hammer, L. B. & Icekson, T. (2011). Job burnout and couple burnout in dual-earner couples in the sandwiched generation. *Social Psychology Quarterly*, 74(4), 361-386.
- Rodebaugh, T. L., Gianoli, M. O., Turkheimer, E. & Oltmanns, T. F. (2010). The interpersonal problems of the socially avoidant: Self and peer shared variance. *Journal of abnormal psychology*, 119(2), 331.-345
- Sadati, S.H., Mehrabi Zadeh Artist, M. & Sudani, M. (2014). The causal relationship of differentiation, neuroticism, and generosity with marital dissatisfaction mediated by marital conflict. *Journal of Family Psychology*, 1 (2): 55-68. (Persian).
- Sadri Dimarchi, S., Ansari, M., Ismaili Ghazi Volvi, F. & Qomi, M. (2017). Comparison of early maladaptive schemas and marital satisfaction in mothers of children with specific learning disorders and mothers of normal children. *Journal of Learning Disabilities*, 6 (1), 80-99. (Persian).
- Sami, A., Nazari, A.M., Mohsenzadeh, F. & Taheri, M. (2014) A study aimed at the multiple relationship between attachment style, personality dimensions and marital satisfaction with marital breakdown. *Journal of Behavioral Sciences Research*; 13 (3): 376-387. (Persian).

- Samadi, M. (1394). Relationship between self-differentiation, attachment styles, and emotional intelligence with marital satisfaction of compatible and incompatible spouses. University of Mohaghegh Ardabili. (Persian).
- Seifollahi, N., Hasanzadeh, T. (2018). Investigating the effect of attachment style on workaholism and engagement at work. *Journal of School Psychology*, 7(3), 104-120. (Persian).
- Sepahvand, T., Rasoolzadeh Tabatabai, S.K. & Besharat, A. (2014). Comparison of Integrated Couple Therapy Based on Geri-Attachment Self-Regulation with Enrich Marital Enrichment Model in Increasing Marital Satisfaction and Psychological Well-being of Couples. *Contemporary Psychology*; 9 (1): 55-70. (Persian).
- Sharifi, M., Karsouli, S. & Beshleide, K. (2011). The Effectiveness of Attribution Retraining on Reducing Marital Burnout and Divorce in Divorce Applicant Couples. *Journal of Family Counseling and Psychotherapy*, 1 (2): 212-225. (Persian).
- Sharifian, M., Dabir Moghaddam, M., Hassanzadeh Pashang, S. & Saffarian, M. (2014). The Effectiveness of Couples Relationship Education Program on Quality of Life and Marital Intimacy of Women Dissatisfied with Marital Life in Tehran. *Psychological Studies Alzahra School of Education & Psychology*; 10 (3): 47-78. (Persian).
- Sharifi, M., Karsvly, S. & Bshlydh, K. (2011). Attribution retraining effectiveness in reducing fatigue and the likelihood of divorce and marital couples divorce. *Journal of counseling and family therapy*, 1(2), 212-225. (Persian).
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157.
- Tajeri, B. & Bahrai, A. (2008). The Relationship between Stress, Religious Attitude and Awareness with Adoption of Mentally Retarded Children in Mothers. *Research in Exceptional Children*, 8 (2): 224-205. (Persian).
- Taftan, F. & Kiamarsi, D. (2016). The Relationship between Early Maladaptive Schemas and Attachment Style with Marital Disappointment in Rasht Marital Conflict. MA Degree. Rasht Free University. (Persian).
- Teimouri Esfichi, A., Gholam Ali Lavasani, M. & Bakhshayesh, R. (2012). Predicting marital satisfaction based on attachment and self-differentiation styles. *Journal of Family Research*, 8 (32): 441-463. (Persian).
- TenHouten, W. D. (2006). *A general theory of emotions and social life*. Routledge.
- Weisskirch, R. S. & Delevi, R. (2013). Attachment style and conflict resolution skills predicting technology use in relationship dissolution. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2530-2534.
- Yosefi, N., Amani, A., Hosseini, S. (2017). A study of the relationship between family function and test anxiety and the mediating role of differentiation among students. *Journal of School Psychology*, 5(4), 52-74. (Persian).

Investigating the role of mediation of differentiation in attachment styles and affiliation-family adaptation with marital disturbance of parents with special learning disorders

E. Sadri Damirchi¹, D. Fathi², M. Hashemi Mehr³

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of mediation of differentiation between attachment styles and attachment-family adaptation to marital disturbance of students with special learning disorders in Ardabil city in 1397. The correlation method used here was a path analysis. From parents with children with learning disabilities, 250 parents were selected using available scorecard, differentiation questionnaire, attachment style, family cohesion, family affection, and marital disturbance. The data were analyzed using AMOS and path analysis. The results showed that safe attachment style had a positive and direct effect and insecure attachment style had a negative and direct effect on differentiation. Furthermore, the negative and direct effect of family differentiation and family correlation on marital distress was confirmed. Among exogenous variables, safe attachment style through differentiation has been able to reduce marital distress, but insecure attachment style has led to increased marital disturbance through differentiation. The results show that the role of mediation of differentiation between attachment styles and affiliation-family adaptation with marital frustration of parents of students with a specific learning disorder has a favorable fit.

Keyword: Attachment, affinity-marital disturbance, students' parents with specific learning disorders.

1 Corresponding Author: Associate Professor, University of Mohaghegh Ardabili (e.sadri@uma.ac.ir).

2 PhD Student of Counseling, University of Mohaghegh Ardabili

3 Master of Educational Psychology, University of Mohaghegh Ardabili